

ELS CONSELLS DE GUERRA

Militaritzar la justícia

Per adonar-nos del volum de la repressió és important fixar-se en el funcionament de la justícia un cop Franco entra a Catalunya. De totes les persones detingudes arran de denúncies, tancades en camps de concentració, joves en edat militar o persones senzillament sospitoses de tenir idees catalanistes i/o d'esquerra se'n demanen informes a l'alcalde, el rector i el cap local de la Falanga. A partir d'aquests informes es pren una decisió sobre la seva llibertat. Les persones que passen a ser considerades presoners gairebé sempre passaran per un Consell de Guerra.

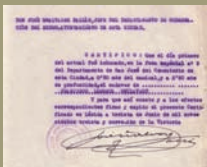
Els Consells de Guerra suposen posar els encausats davant d'un Tribunal Militar i ser jutjats en un procés molt sumariíssim d'urgència, és a dir, que en una sola sessió s'instrueix, s'aporten i valoren proves, es jutja, es condemna i s'executa la sentència. Aquesta excepcionalitat jurídica s'aplica en casos de guerra, contra militars i no ofereix cap garantia de defensa per als jutjats. Amb l'arribada de Franco al poder, aquesta és la justícia que s'aplica contra els perdedors de la guerra, indiferentment si han participat mai en l'exèrcit republicà o no, i s'aplica no només mentre s'està acabant la guerra, sinó fins a l'1 d'abril de 1969, just 30 anys després d'aquesta: en total, i fins al moment podem comptar 87 persones de Tàrraga jutjades per aquests Tribunals Militars.

Les penes imposades habitualment són de molts anys i una gran majoria són per haver pertanyut a partits polítics d'esquerra o catalanistes (i il·legalitzats per Franco a posteriori). Podem comptar a la nostra ciutat un total de 8 persones condemnades a mort de les quals tres seran afusellades a les parets del cementiri de Lleida: Jaume Güell i Bonjoch, de Tàrraga, i Francesc Lloreta i Giribet i Florenci Segura i Altisent del Talladell, aquest últim molt recordat ja que era el mestre del Talladell i secretari de l'Ajuntament.

Les altres 5 persones condemnades a mort i no executades rebran una pena de 30 anys de presó. El seu destí habitual seran els destacaments penals on faran treballs forçats en duríssimes condicions. A conseqüència d'això, el targarí Valeri Valls i González, condemnat a mort però amb la pena commutada, morirà en el penal de Burgos el 20 de març del 1949, després de gairebé 10 anys de presó i treballs forçats.

Francisco Lloreta Giribet. El 21 d'abril de 1939 és jutjat en un Consell de Guerra i condemnat a mort. La seva pena és afusellat al cementiri de Lleida. (Còpia llegida Petrus Pallas).

Certificat de mort de Francisco Lloreta Giribet (Arxius del Tribunal Militar Territorial Tercer, Barcelona).

LLISTA DE PERSONES SOTMESES A CONSELL DE GUERRA:

Abella Selva, Josep
Aldabó Solé, Carme
Alimbau Trullols, Miquel
Bonet González, Gumersind
Bonet Grau, Joan
Borràs Clarió, Florenci
Cardet Lloses, Agustí
Casamitjana Vi ves, Isidre
Castellà Calderó, Maria
Castellà Plà, Ramon
Castells Balasch, Gil
Casteràs Cascalló, Esteve
Cervantes Ruiz, Josep
Clarís Prats, Pere
Cluet Puig, Ramon
Combes Mir, Antoni
Combes Nusàs, Josep
Duocastella, Marià
Escribà Grau, Josep
Estepan Mora, Joan
Fauste Llorente, Fèlix
Franquet Carulla, Antoni
Gabriel Estany, Francesc
Gabriel Solà, Antoni
Gasull Abella, Francesc
Gasull Abella, Antoni
Gavaldà Rull, Eusebi
Gené Solé, Pere
Gilabert Castelló, Celestí
Gilabert Castelló, Ramon
Gilabert Llovera, Josep
Gilabert Pinós, Josep
Gilabert Roig, Joan
Huguet Llobet, Ramon
Huguet Pijuan, Enric

Huguet Santesmases, Joan
Llobet Mayoral, Josep
Lloses Espinal, Jacint
Llovera Talavera, Gaspar
Lluelles Vilaplana, Joan
López Solé, Ramon
Marquilles Talavera, Miquel
Mas Pera, Jaume
Mazzi Catanyer, Guelfo
Mesagué Bonet, Ramon
Minguell Arrufat, Pau
Novell Guiu, Francesc
Nusàs Viladegut, Pilar
Obach Castellà, Ramon
Oliva Bosch, Lluís
Oliva Cases, Pau
Ortiz Benseny, Magí
Ortiz Bosch, Magí
Ortiz Bosch, Josep
Ortiz Pujol, Magí
Ortiz Real, Josep
Paül Solé, Josep
Pedró Cubells, Maria
Pera Roca, Magí
Pijuan Miralles, Lluís
Pijuan Serra, Antoni
Pomés Marsal, Antoni
Pont Prats, Rosendo
Prat Parlet, Ramon
Puig Giménez, Caietà
Puiggròs Bergadà, Ramon
Ramon Giménez, Josep
Real Blasi, Isidre
Real Lloses, Anton
Reig Coll, Ramon
Roca Colomines, Josep
Rosell Capdevila, Josep
Sarró Sabaté, Silvestre
Saurina Saurina, Palmira

Segura Altisent, Florenci
Segura Berenguer, Emili
Segura Farré, Josep
Solà Reixachs, Magí
Solé Esteve, Josep
Tarragó Planas, Josep
Trilla Mir, Lluís
Tugues Malet, Josep
Vall Balasch, Francesc
Vall Reixachs, Felip
Vall Roca, Samuel
Valls González, Valeri
Vilafranca Farré, Josep

LLISTA DE CONDEMNATS A PENA DE MORT I EXECUTATS:

Güell Bonjoch, Jaume (Tàrraga)
Lloreta Giribet, Francesc
(El Talladell)
Segura Altisent, Florenci
(El Talladell)

LLISTA DE CONDEMNATS A PENA DE MORT I ABSOLTS:

Borràs Clarió, Florenci
(La Figuerosa)
Gasull Abella, Francesc
(El Talladell)
Marsinyach Sunyé, David (Tàrraga)
Minguell Arrufat, Pau (Tàrraga)
Valls González, Valeri (Tàrraga)

LES PRESONS DE FRANCO

Amb l'arribada de la Dictadura franquista, la repressió és tan gran i tan generalitzada que les presons espanyoles són incapaces d'engolir tantes persones preses i caldrà improvisar i inventar nous centres de reclusió. L'empressonament d'un nombre tan gran de persones col·lapsa les presons espanyoles (es calcula que 300.000 persones estaven empresonades per motius polítics a Espanya l'any 1939) i dona peu a la idea d'Espanya com una immensa presó. La falta de condicions higièniques, l'amuntegament de presos en cel·les o fins i tot les tortures i apallissaments dins la presó porten a la mort de molts presos.

Aquest és el cas de l'històric dirigent republicà Enric Clua i Maluquer, regidor de l'Ajuntament de Tàrraga per Esquerra Republicana des del 1934, que morirà a la presó Model de Barcelona, segons consta en informes oficials per malaltia, però segons fonts orals mor per tortures. El cas d'Antoni Mateu i Franquesa és força semblant: l'endemà d'entrar a la presó de Lleida, provinent d'un Consell de Guerra, consta que mor per malaltia, però sembla clar que pot tractar-se d'un assassinat exemplar o venjança, ja que es tracta del germà del principal líder sindical de la ciutat, Francesc Mateu i Franquesa, exiliat a França. D'altres persones moriran segurament per la insalubritat d'aquestes presons, com són els casos d'Agustí Tilles i Verdogal, Guàrdia Civil de Tàrraga que es va mantenir fidel a la República i que morirà dins la presó de Lleida o el cas d'Antoni Miquel i Duran, que morirà a la presó del Jutjat de Cervera.

De la nostra ciutat, un mínim de 134 persones van passar per aquestes presons sobreocupades i miserables. Sovint els empresonaments anaven acompanyats de treballs forçosos, treballs en penals o destacaments on es reconstrueixen les infraestructures destruïdes per la guerra... Aquests treballs permetran sempre reduir el temps de condemna i sortir abans de la presó. En alguns casos, al complir-se la condemna, aquesta s'acompanyava amb una ordre de desterrament que provocava que molts presos continuessin treballant en el mateix destacament però com a "lliberts".

A mitjans dels anys 40, les persones empresonades amb condemnes de més de 10 anys veuran les seues penes reduïdes amb la creació de la Comissió Central de Penes que atenuarà els anys de presó i permetrà la presó a domicili amb presentacions constants a la delegació local de la Junta de Llibertat Vigilada, a la qual calia presentar-se periòdicament; aquestes juntes continuaven controlant la vida privada dels expressos i imposaven la seua concepció de "recta moral".

Agustí Tilles, Guàrdia Civil que destacava a Tàrraga per ocupar el càrrec de guarda penes de la carcer de la Guàrdia Civil. El any 1939 s'envia a les forces ocupadores i veu per empresonat i enviat a la Presó Provincial de Lleida on es passa malalt i mor. (Col·lecció particular Agustí Tilles)

Jaume Mas Sabaró se va destacar per un grup de soldats a Tàrraga i ingressa a la presó provincial de Lleida el gener del 1939. (Col·lecció particular Jaume Mas Sabaró)

Pepet Puig Llibre davant el servei militar després d'haver estat a diverses presons i camps de concentració. (Col·lecció particular Pepet Puig Llibre)

Maria Piedad Cabelli, a l'esquerra amb vestit blanc, juntament amb altres dones a la Plaza Presidencial de Palma de Mallorca, el 23 d'abril de 1940. (Fotografia particular família Serra Llovera)

Dibuatxos del dret de la gran generalitat de Lleida per Josep Pàmils i Solà, en la qüestió dels diferents presos de Tarragona. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Mariànes Ros, Magí Pons i Boscà (Tarragona), Josep Pàmils i Solà (Tarragona), F. Pons (La Pobla), Miquel Tardà, Joan Llabrés, Desigard, Josep Vilatorrada i Fort (Tarragona), Pere Ripà, Ramon Gilibert i Castells (Lleida), Jordi i Araceli Gual. (Dibuatxos realitzats per la família Pons Gual)

REPRESALIATS QUE VAN ESTAR EN PRESONS FRANQUISTES:

Abella Selva, Josep	Clarís Prats, Pere	Gilabert Castelló, Ramon	Mas Pera, Jaume	Pijuan Miralles, Lluís	Sarró Sabaté, Silvestre
Aldabó Solé, Carme	Clua Maluquer, Enric	Gilabert Llovera, Josep	Mateu Franquesa, Antoni	Pi Joan Serra, Antoni	Saurina Saurina, Palmira
Alimbau Trullols, Miquel	Cluet Puig, Ramon	Gilabert Pinós, Josep	Mazzi Catanyer, Guelfo	Pomés Marsal, Antoni	Segura Altisent, Florenci
Amorós Sorribas, Francesc	Combes Mir, Antoni	Gilabert Roig, Joan	Mesagué Bonet, Ramon	Pont Llobera, Pepet	Segura Berenguer, Emili
Balcells Bosch, Josep	Combes Nusàs, Josep	Graells Ximenes, Carles	Minguell Arrufat, Pau	Pont Llobera, Pepet	Segura Farré, Josep
Balcells Pedrisa, Josep M	Costa Aymerich, Josep	Güell Bonjoch, Jaume	Minguell Sisquella, Joaquim	Pont Prats, Rosendo	Solà Reixachs, Magí
Boixadera Bosch, Josep M	Duocastella, Marià	Hernández Cluet, Miquel	Miquel Duran, Antoni	Prat Parlet, Ramon	Solé Esteve, Josep
Bonet González, Gumersind	Escribà Grau, Josep	Hugué Llobet, Ramon	Moreno Castellà, Josep	Prenafeta, Josep	Soteres Palau, Marcel·lí
Bonet Grau, Joan	Escusol Maroto, Frederic	Hugué Pijuan, Enric	Morguí Mas, Antoni	Puig Giménez, Caietà	Tarragó Planas, Josep
Borràs Clarió, Florenci	Estalés Solans, Emili	Hugué Santesmasses, Joan	Novell Guiu, Francesc	Puigfel Termens, Josep	Trilla Mir, Lluís
Bosch Sala, Lluís	Esteban Mora, Joan	Isanda Graells, Ramon	Nusàs Viladegut, Pilar	Puiggené Riera, Francesc	Trilles Verdegall, Agustí
Calderó Llobet, Pere	Fauste Llorente, Fèlix	Jordana Roig, Marel	Obach Castellà, Ramon	Puiggròs Bergadà, Ramon	Tugues Malet, Josep
Calderó Tugues, Francesc	Foguet Doll, Josep	Llobera Guixé, Ignasi	Oliva Bosch, Lluís	Ramon Giménez, Josep	Vall Balasch, Francesc
Cardet Lloses, Agustí	Franquet Carulla, Antoni	Llobet Mayoral, Josep	Oliva Cases, Pau	Real Blasi, Isidre	Vall Reixachs, Felip
Carulla Costa, Ramon	Gabriel Estany, Francesc	Llor Muixí, Ramon	Oliva Griñó, Gertrudis	Real Lloses, Anton	Vall Roca, Samuel
Casamitjana Vives, Isidre	Gabriel Solà, Antoni	Lloreta Farré, Josep	Ortiz Benseny, Magí	Reig Coll, Ramon	Valls González, Valeri
Castellà Calderó, Maria	Gassó Aranda, Francesc	Lloreta Giribet, Francesc	Ortiz Bosch, Magí	Ribes Blasco, Vicenç	Vilafranca Farré, Josep
Castellà Plà, Ramon	Gasull Abella, Francesc	Lloses Espinal, Jacint	Ortiz Bosch, Josep	Roca Colomines, Josep	Vilardosa Solé, E.
Castelló Baró, Josep	Gasull Abella, Antoni	Llovera Talavera, Gaspar	Ortiz Pujol, Magí	Roca Combes, Francesc	
Castells Balasch, Gil	Gavaldà Rull, Eusebi	Lluells Vilaplana, Joan	Ortiz Real, Josep	Roca Morana, Ramon	
Castells Balasch, Josep	Gené Puiggené, Josep	López Solé, Ramon	Paul Solé, Josep	Rosell Capdevila, Josep	
Casteràs Cascalló, Esteve	Gené Solé, Pere	Marquilles Talavera, Miquel	Pedró Cubells, Maria	Sala Fabregat, Josep	
Cervantes Ruiz, Josep	Gilabert Castelló, Celestí	Marsinyach Sunyé, David	Pera Roca, Magí	Saltó Rubiol, Josep	

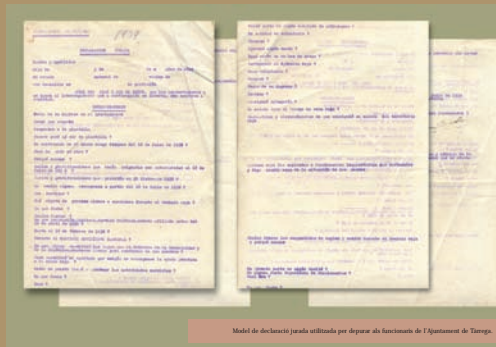
LES DEPURACIONS DE FUNCIONARIS

Ja l'any 1936, la *Presidencia de la Junta de Defensa Nacional* anuncià, en un decret, la depuració de funcionaris. L'article 3 d'aquell decret diu:

<<Los funcionarios públicos y los de empresas subvencionadas por el Estado, la provincia o el municipio o concesionarias de servicios públicos podrán ser corregidos, suspendidos y destituidos de los cargos que desempeñen cuando aconsejen tales medidas sus actuaciones antipatrióticas o contrarias al movimiento nacional.>>

Però no va ser fins al gener de 1939, amb la creació de la Llei de Responsabilitats Polítiques, quan definitivament es concretà el marc legal de les depuracions. Aleshores es posaren uns terminis concrets per tal que el funcionari presentés uns declaracions jurades amb una sèrie de preguntes que podien ser una prova condemnatòria. Van passar pel sedàs tot el funcionariat amb l'objectiu de depurar les diverses institucions de possibles «desafectes» al règim, però a més a més moltes persones van ser jutjades i condemnades pel sol fet d'haver format part d'algun partit polític, ara il·legal. Van ser depurats no sols els contraris al nou ordre establert, sinó també aquella gent que mostrava una actitud passiva perquè eren considerats com a rebels. Si es donava el cas que algú no presentava la declaració se li donava automàticament la baixa definitiva.

En al cas de Tarrega hem trobat un mínim de 22 persones que presenten aquesta declaració jurada, tot i que sembla que la majoria d'elles no van ser depurades. Coneixem però els casos de Casimiro Rabassa i Rocafort, secretari de l'Ajuntament de Tarrega, jutjat en un Consell de Guerra i depurat, el mestre Josep Paulí i Solé, director de l'Institut Politécnic i condemnat a 20 anys de presó per aquest fet, o el de Josep Malfeito i Ramirez, sereno de l'Ajuntament, expedientat pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques. A aquests caldria afegir-hi mestres i funcionaris que s'exilien.

Model de declaració jurada utilitzada per depurar als funcionaris de l'Ajuntament de Tarrega.

ELS CAMPS DE CONCENTRACIÓ DE FRANCO

Des del començament de la Guerra Civil, tots dos bàndols, en una lògica de guerra organitzen camps de concentració de presos i presons. Existeix una gran varietat de camps segons la seua funcionalitat. Molts d'aquests serviran per classificar les persones empresonades per les tropes nacionals, ja siguin soldats del bàndol republicà o joves emboscats en edat militar. Aquest era el pas previ per transferir els concentrats cap a presons, cap a l'exèrcit de Franco - aquest era el cas dels joves en edat militar - o el retorn a la llibertat, sempre segons els informes que obtenia cada individu (avals signats gairebé sempre per l'alcalde, el rector, el cap de Falange i el de la Guàrdia Civil).

Amb l'entrada de les tropes nacionals a Tàrraga, 68 joves en edat militar són detinguts i traslladats al camp de concentració de la Santa Espina, a la província de Valladolid, un monestir aïllat reconverit en camp de concentració i classificació de presos. D'aquests, 6 són classificats com a presos al no aconseguir avals i la majoria dels altres ingressats a les files de l'exèrcit de Franco a fer un llarg servei militar, alguns integrats en batallons de treballadors.

La majoria de persones que entraran en aquests camps procedeixen, o bé de l'immediat retorn de l'exili amb la retirada de l'exèrcit republicà cap a França, o bé soldats republicans capturats en els diferents fronts de guerra. La massificació i improvisació d'aquests camps (places de toros plenes, monestirs en desús, ports en construcció...) fa que les condicions en aquests centres de detenció siguin, com a les presons, duríssimes i miserables.

És important destacar que alguns camps passaran a ser presons per engolir el brutal volum de presos, però sobretot que la improvisació en l'organització d'aquests camps i la lentitud burocràtica en la classificació de presos van dificultar encara més la vida diària en aquests centres. Un dia a dia ple també de "reeduació" cap a la ideologia única del règim i expiació de la culpa a través del treball obligatori pels penats en aquests centres.

Camp de treball de Ylancosa de la Barca, (Arxius Històrics de Casolà).

*"San Sebastián 22.2.29
Ayuntamiento de Tàrraga*

Los amigos que a continuación detallamos estamos en la plaza de toros de San Sebastián, grupo 60, necesitando con la mayor urgencia posible y por separado un aval satisfactorio (si es que somos merecedores de ello) para hacer las diligencias necesarias y regresar con vuestra compañía y de nuestros queridos familiares.

Francisco Gassó Aranda, Gili Manonellas Miret, Tomàs Ros Orobitg, Jose Concabella Cortada, Pablo Manonellas Miret, y si como secretario que yo era del Sindicato Católico, sirve mi aval para los amigos antes dichos, son de toda confianza.

*Comprenderán con la impaciencia que esperamos dichos avales y entretanto agradecemos los recuerdos que pueden dar a nuestros familiares, les desean muchos años de vida.
Francisco Gassó Aranda*

Plaza de Toros de San Sebastián – grupo 60"

Carta escrita per Francisco Gassó Aranda des del Camp de Concentració de la plaça de toros de Sant Sebastià demanant avals per a ell i cinc persones més: Gili Manonelles Miret, Pau Manonelles Miret, Tomàs Ros Orobitg, Josep Concabella Cortada i Antonio Cases i Miret, (Arxius Històrics Comarcal de Tàrraga).

LA MAGDALENA
(A Corunya)

Aldabó Solé, Joan
Roqué Esteve, Francesc
Serra Gasó, Magí

ARANDA DE DUERO
(Burgos)

Benlloch Sala, Francesc
Casanelles Roura, Manel

CERRO MURTANO
(Córdoba)

Pont Llobera, Pepet

UNIVERSITAT DE DEUSTO
(Bilbao)

Calderó Ginesta, Ramon
Comas Bru, Carles
Castells Balasch, Gil
Cucurull Viladot, Domingo
Llobet Mayoral, Josep
Llonch Badia, Antoni
Lloreta Garbí, Domingo
Mallol Massons, Manuel
Miguel Malla, Joan
Nicolau Colom, Frederic
Sala Pont, Antoni
Tarragó Planes, Josep

MONASTIR DE LA SANTA
ESPINA (Valladolid)

Badia Sendra, Josep
Perent Badó
Berga Miralles, Enric
Berga Miralles, Antoni
Berga Monné, Senen
Bernaus, Alejandro
Bonastre Costa, Ignasi
Boncompte, Francisco
Bonet, Jaime
Calzada Farré, Manuel
Cases Cardona, Joan
Cases Cardona, Josep
Castelló, Francisco
Castelló, Joan Bta.

Cera Cendra, Josep
Coma Domingo, Enric
Cortada, Jaume
Cunillera Riera, Josep
Escribà Ortís, Enric
Estalés Solans, Emili
Farré, Antonio
Garriga Goma, Jaime
Gaset, Josep M
Grau Farran, Blas
Grau Farran, Gregori
Guim, Manuel
Llobet Tosquella, Joan
Lloses Castelló, Josep
Mateo, Ramon
Miralles Botines, Ramon
Miró, Joan

Morros, Pere
Morros, Francisco
Nicolau Colom, Joan Bta.
Novell Cos, J.
Oliver Manonelles, Magí
Palou, Jaime
Perelló Salvadó, Josep
Perelló, Magí
Pijoan, Ramon
Pijoan Castells, Josep
Pont Andrés, Pablo
Pont Pages, Josep
Pont Pintó, Antonio
Puiggrós Berguedà,
Rosendo
Puiggrós Berguedà, Josep
Pujol, Enric

Pujol, Gabriel
Santos Farré, Lluís
Segura, Josep
Segura, Lluís
Segura, Josep
Serra Casamajó, Josep
Solà, Ramon
Solé, Tomàs
Solé Vargués, Ramon
Tacies, Ramon
Tarragona
Tosquella Llobet, Joan
Trilla Gomà, Josep
Valls, Josep
Vici ana Salvadó, Ramon
Mossèn Vilaró, Vich
Viles Boleda, Pere

Presoners de guerra:
Aloset Surbós, Joan
Albareda Flaqué, Salvadó
Andreu Rubinat, Lluís
Barrera Guasch, Albert
Llobet Fornells, Joan
Prats, Josep M

MIRANDA DE EBRO
(Burgos)

Real Lloses, Antoni

PORT PESQUER DE HUELVA
(Huelva)

Corbella Carreras, Ernest

SAN JUAN DE MOZARRIFAR
(Saragossa)

Bonet González, Gumersind
Gasull Abella, Francesc

TORO
(Zamora)

Castellà Calderó, Josep

VALENCIA DE DON JUAN
(Lleó)

Gassó Aranda, Francesc

ALCUBILLETE
(Toledo)

Esteban Mra, Joan

CAMPOSANCOS
(Pontevedra)

Calderó Llobet, Pere
Isanda Graells, Ramon

INSTITUT MIGUEL
DE UNAMUNO (Madrid)

Pont Llobera, Pepet

LA MERCED
(Navarra)

Lieres Costa, Joaquim

LA VIDRIERA
(Astúries)

Minguell Viladot, Josep

ORDUÑA
(Biscaia)

Mitjavila Porreta, Xavier
Vila Giralt, Marcel·lí

LA PLAÇA DE BRAUS
DE SANT SEBASTIÀ

Cases Mirret, Antoni
Concabella Cortada, Josep
Gassó Aranda, Francesc
Manonelles Mirret, Gili
Manonelles Mirret, Pau
Ros Orobitg, Tomàs
Trilles Verdegall, Agustí

MONASTIR DE
SAN MARCOS (Lleó)

Balcells Balcells, Josep
Massana Peralta, Pau
Real Lloses, Antoni
Vall Roca, Samuel

SEMINARI DE CORDOBÁN
(Cantàbria)

Graells Ximenes, Carles
Pascual Bros, Anton

ARANDA DE DUERO
(Burgos)

Benlloch Sala, Francesc
Casanelles Roura, Marel

VALLECAS
(Madrid)

Gilabert Pinós, Josep